

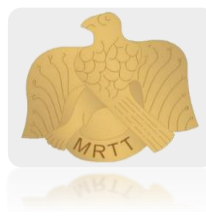

Ludovika - Nemzeti Közsolgálati Egyetem

**V. RENDÉSZET – TUDOMÁNY –
AKTUALITÁSOK**

**A RENDÉSZETTUDOMÁNY A FIATAL KUTATÓK
SZEMÉVEL - 2023**

KONFERENCIAKÖTET

Kiadó:

Doktoranduszok Országos Szövetsége
Rendészettudományi Osztály

**Budapest
2023**

ISBN 978-615-6457-26-4

Szerkesztők:

Baráth Noémi Emőke
Mezei József

Lektorok:

Erdős Ákos
Dr. Fekete Márta
Dr. Nyeste Péter

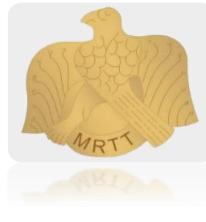
Minden jog fenntartva

A konferencia szervezői:

Doktoranduszok Országos Szövetsége
Rendészettudományi Osztály

Doktorandusz Önkormányzat – Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Magyar Rendészettudományi Társaság

Szervezők:

Csontos-Nagy Ivett, főszervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

dr. Gál Erika, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

Bacsó Bernadett, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

Erdélyi Katalin, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

Felföldi Péter, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

Kalmár Ádám, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

Lippai Zsolt Sándor, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

Baráth Noémi Emőke, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

Mezei József, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

dr. Németh Ágota, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

Schmidt Laura, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

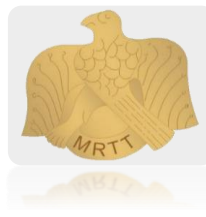
dr. Skorka Tamás János, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem,
Magyarország)

Urbán Ferenc, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

Kakócz Krisztián, szervező (Ludovika – Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Magyarország)

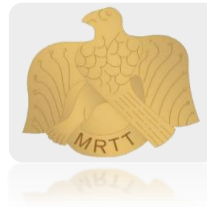

A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-TK-M-23-0002 kódszámú pályázattámogatásból valósult meg.

Tartalom

Bacsó Bernadett: Die Herausforderungen bei der Bekämpfung der Drogenkriminalität in den deutschsprachigen Ländern - A kábítószerrel kapcsolatos bűnözés elleni küzdelem kihívásai a német nyelvű országokban.....	5
Erdélyi Ákos: A gyermekprostitúció lélektani kérdései.....	17
Ripszám Dóra: Gyermek szexuális célú kereskedelme - Trafficking of children for sexual purposes.....	32
Bogár Peter: Védelem a védett személyek megfigyelése ellen.....	46

Erdélyi Ákos: A gyermekprostitúció lélektani kérdései

Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Magyarország, Budapest
E-mail: erdelyi.akos@stud.uni-nke.hu

17

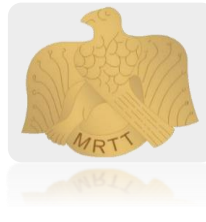
Absztrakt

A gyermekkorúak sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények kiemelt és jelentős tárgyi súlyú bűncselekmények. A fiatalkori személyiségfejlődés az átélt abúzus hatására súlyosan károsodhat, amelyet a súlyos pszichotrauma tovább fokoz. A sértettek vonatkozásában szinte valamennyi pszichiátriai kórkép kialakulhat, amely további funkcióvesztéssel, például szociális izolációval, kötődési nehézségekkel, szuicid veszélyeztetettséggel társulhat. Fokozottan igaz ez azokra az esetekre, amikor a sértett a szexuális traumának többszörösen, ismétlődő jelleg mellett van kitéve. Erre jó példa a gyermekprostitúció esete is, amikor is a sértett felett totális kontrollt gyakorol egy – vagy több – külső személy, ezzel lerombolva önrendelkezését. A prostitúciónak kitett gyermekkorúak már nagyon korán, gyakran 4 éves koruk előtt viktimizálódnak, és nagyon sok esetben alig látnak reményt arra, hogy életük rendeződjön. Tanulmányomban két, hazai szakemberek által közölt esettanulmányon keresztül prezentáltam a gyermekprostitúció okozta mentális diszfunkciókat és kockázatokat, és mutatok rá ezek bűnügyi pszichológiai és intézkedéslélektani kihívásaira.

Kulcsszavak: gyermekprostitúció, klinikai pszichológia, pszichotraumatológia, intézkedéslélektan, kríziskezelés.

Abstract

Sexual crimes committed against minors are crimes of priority and serious material rights. Youthful personality development can be severely damaged as a result of experienced abuse, which is further aggravated by severe psychotrauma. In relation to the victims, almost all psychiatric symptoms can develop, which can be associated with further loss of function, for example, social isolation, attachment difficulties, and suicide risk. This is especially true in cases where the victim is repeatedly exposed to sexual trauma in a repetitive manner. A good

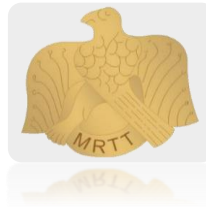
example of this is the case of child prostitution, when one – or more – external persons exercise total control over the victim, thus destroying his or her self-determination. Children exposed to prostitution are victimized very early, often before the age of 4, and in many cases they see only a little hope that their lives will be settled. In this article, I present the mental dysfunctions and risks caused by child prostitution through two case studies presented by hungarian experts, and I will point out their criminal psychological and investigative psychological challenges.

Keywords: child prostitution, clinical psychology, psychotraumatology, investigative psychology, crisis management.

Bevezetés

A szexuális bűncselekményeket az életellenes deliktumokat követő legkomolyabb tárgyi súlyú bűncselekmények között tartjuk számon (Erdélyi, 2022a; Lohner, 2019) – azok az esetek pedig fokozottan szenzitívek, ahol a sértett gyermek- vagy fiatalkorú személy. Ez a szenzitivitás a társadalmi gondolkodásban és véleménynyilvánításban is jól reprezentált: az ilyen bűneseteket fokozott társadalmi érdeklődés övezi. A fokozott érzékenység a jelenleg hatályos büntetőeljárás törvényünkben (továbbiakban Be.) is megjelenik, tekintettel arra, hogy a Be. 81. és 82. §-ban külön rendelkezik a különleges bánásmódot igénylő sértettek köréről, ezen belül is a 82. § c) pontja nevesíti, hogy a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértettje automatikusan a különleges bánásmódban részesülő sértettek közé tartozik.

Noha a szexuális bűncselekmények közül a legnagyobb fókusz az erőszakos tényállásokra (Parti, Szabó & Virág, 2017) – úgy, mint a szexuális erőszakra és szexuális kényszerítésre – helyeződik, a gyermek- és fiatalkorúak esetében nagy számban találkozunk a szexuális kizsákmányolás jelenségével is, amit egyszerűen gyermekprostitúciónak nevezünk. A prostitúciós tevékenység pszichodinamikai szempontból annyiban különbözik a szexuális erőszaktól, hogy térben és időben is elhúzódó, ismétlődő cselekményeket foglal magába, amelyekhez sok esetben erőszak is társul. Az elszenvedett cselekmények olyan traumákkal járnak együtt, amelyek komoly organikus megbetegedésekhez, szociális izoláltsághoz és

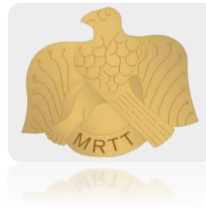
pszichés funkcióvesztésekhez vezetnek, ezeken túl pedig számos bűnügyi – művelési pszichológiai kérdést is magukban rejtnek.

Az első esettanulmány

Jelen írásom és a témáról való gondolkodás alapját két esettanulmány szolgáltatta. Az első esetet Farkas Johanna és több kollégája prezentálta (Farkas és mtsai, 2022; Farkas & Simonné Hubai, 2022), amelyet a következőkben, a lényegét kiemelve és a kutatói gondolkodás megértését elősegítve én is bemutatok.

Farkas és munkatársai egy pszichiátriai osztályos ellátást igénylő, azt megelőzően speciális gyermekotthonban nevelkedő pszichotikus fiú esetét mutatták be. Familiáris anamnézisében traumákkal terhelt gyermek- és fiatalkor rajzolódott ki: kötődési nehézségek, beilleszkedési problémák, szexuálisan proaktív viselkedés. A fiú édesanyjának első gyermeke volt, aki édesapját sosem ismerte. Édesanyja prostituáltként dolgozott, aki emiatt letöltendő szabadságvesztés-büntetést kapott. A fiatal fiúval kapcsolatban egészen 13 éves koráig nem merült fel, hogy veszélyeztető körülmények között él; ekkor egy ékszerlopás miatt került egy vidéki család- és gyermekjóléti központ látókörébe. 14 éves volt, amikor nyomozás indult egy lakossági bejelentés kapcsán, miszerint édesanyja női parókába és ruhába öltöztetve prostitúciós tevékenység végzésére kényszerítette. Ennél fogva a gyámhatóság a fiatal nevelésbe vételét megszüntette. Ekkor már a közte, édesanyja és nevelőapja közti kapcsolat megromlott, ami miatt a szintén prostitúcióból élő nagymamájához és nagynénjeihez költözött, akik, akár testi kényszerítést alkalmazva, tiltott kéjelgésre kényszerítették. Különböző social media felületeken, zárt csoportokban hirdette magát, aminek köszönhetően kialakult egy állandó kuncsaftköre is. Mivel a nyomozóhatóság tagjai tiltott prostitúció miatt, emberkereskedelem feltételezett áldozataként kezelték, előbb speciális szakellátásba, majd a Heim Pál Országos Gyermekgyógyászati Intézet Gyermek és Serdülő Pszichiátriai Osztályára került felvételre, 2021 szeptemberében.

Az elvégzett vizsgálatok számos pszichés diszfunkciót tártak fel, amelyek komplex poszttraumatikus stressz zavar fennállására utaltak: flashback-ek, váratlan emléketörések, súlyos bántalmazásból származó pszichotraumák, szuicid intenciók. Számos traumatogén

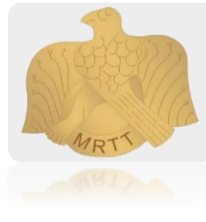

eseményről beszélt: egy alkalommal két bátyja és azok barátai kihasználták bódult állapotát, megkötözték, és szexuálisan bántalmazták; más alkalommal, a férfiakkal való szexuális kapcsolata miatt nevelőapja szöges bottal verte meg. Az osztályos kezelés alatt akusztikus parancshallucinációkról számolt be, ezért gyógyszeres terápiában is részesült. Ami egy aprócska reménysugár, hogy az osztályos kezelésnek köszönhetően stabilizálódott, így további kezelése járóbeteg ellátás kereteiben folyt.

A második esettanulmány: Lonci esete

A második tanulmány (Fliegauf & Sófi, 2023) ugyancsak egy fiatal fiú esetét mutatta be. A fiatal Lonci (fiktív név, amelyet Fliegauf és Sófi, az esettanulmány szerzői adtak a fiúnak) állítása szerint 11 évesen kriminalizálódott és viktimizálódott: ekkortól „árulta testét”. Osztályos kezelése 2021 őszén kezdődött; ekkor kapcsolati bántalmazás miatt került kórházba. Saját elmondása szerint 4 éves korától nőnek tartja magát, ennek megfelelően is öltözködik. Édesanyja ebben az időben női becenevet adott neki, amit azonban Lonci később megváltoztatott, mert azt nem szerette. A meghallgatás során hasi görcsökre panaszkodott: „nem régen pozitív lett a terhességi tesztje, nem érti, hogy miért, pedig fogamzásgátlót is szedett” (Fliegauf & Sófi, 2023, 95. o.). Bal alkarján falcolásnyomok láthatók, amelyek feszültségredukciós célt szolgáltak.

Az elvégzett vizsgálatok Lonci esetében is igen komoly mentális zavarokat állapítottak meg: nemi szerep diszfória (vagyis, amikor a tapasztalati világban megnyilvánuló nem és a biológiai nem között legalább 6 hónapon át inkongruencia áll fenn, amely jelentős szenvedéssel jár), deluzív terhesség, fokozott auto- és heteroagresszív kitérések, vélelmezhető skizofréniaspektrum zavar és skizoid személyiségzavar, pszichotikus dekompenzáció, fokozott szuicid készletések. Ahogyan pedig arra a szerzők is rámutattak, „*Lonci esetéből láthatjuk, hogy a gyermekek szexuális kizsákmányolása komplex probléma, a pszichiátriai és pszichológiai eszköztár nem elegendő a probléma megoldására*” (Fliegauf & Sófi, 2023, 108. o.), ugyanakkor véleményem szerint önmagában már jelentős eredmény, hogy erről a szakmai közeg diskurzust és vizsgálódást folytat. E nélkül a jelenség is rejtve maradna.

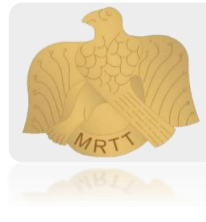
Mindemellett, a fenti két eset számos olyan kérdést vet fel, amelyek a gyakorlati életben jogosan merülhetnek fel a nyomozóhatóság és a bűnügyi pszichológia részéről.

A hosszan tartó szexuális bántalmazás pszichotraumatológiája

21

A prostitúciós tevékenységre kényszerítés és szexuális kizsákmányolás traumatogén hatásai nagyban hasonlítanak az egyszeri szexuális bántalmazás pszichés következményeire. A szexuális abúzus, mint destruktív cselekmény hatása a sértett önrendelkezésének teljes lerombolása, testi integritásának megsértése, a sértett feletti totális kontroll megszerzése és gyakorlása. A bántalmazás ezen típusa komplex negatív hatást eredményez a sértettnél, életre hívva olyan organikus megbetegedéseket, mint a kardiovaszkuláris és gasztrointesztinális megbetegedések, túlevés és alvászavar. A sértett mentális állapota is sérül, rezilienciája és megküzdése csökken, és olyan kórképek jelenhetnek meg, mint a hangulati élet zavarai, borderline személyiségzavar, illetve a kóros mértékű alkohol-, és deviáns szerfogyasztás (Kuritárné Szabó & Merza, 2017; Nyúl és mtsai, 2018; Saptura & Soponyono, 2018). Ugyanakkor, ahogyan azt a két eset mentén is látjuk, ezeken kívül számos további, a személyiséget alapjaiban megváltoztató, akár egész életen át tartó mentális problémák alakulhatnak ki.

Az egyik legkomolyabb következmények közé tartozik a sértettek öngyilkossági kísérlete vagy befejezett öngyilkossága. *„Az öngyilkossági kísérletek esélye négyszeres, behatolással járó esetekben majdnem tizenkétszeres (...); az alvászavarok esélye pedig a szexuálisan bántalmazottak körében tizenhatszorososa a nem bántalmazottakhoz képest”* (Kuritárné & Merza, 2017, 90. o.). A hosszan tartó, visszatérő bántalmazás a bántalmazott rezilienciáját is jelentősen destruktálja, ezáltal csökken az áldozat belső alkalmazkodó képessége. A reziliencia nem más, mint az averzív hatásokkal és ingerekkel szemben kialakuló és tapasztalható rugalmas ellenálló képesség: *„egyes szerzők szerint a reziliencia azon protektív hatású tényezők és folyamatok összességét jelenti, melyek hozzájárulnak az adaptációhoz annak ellenére, hogy az egyén jelentős rizikótényezőknek van kitéve”* (Knapék & Kuritárné Szabó, 2015, 253. o.). A gyermekprostitúció sértettje fokozott rizikófaktoroknak van kitéve: visszatérő abúzus, szexuális kényszerítés, saját integritás feletti teljes akaratvesztés. Mindezek következménye, ahogy azt látjuk, nemcsak a mentális zavarok megjelenésének fokozott

eshetősége, hanem olyan személyiségtrajtek deficitje, mint például a reziliencia. Ugyanakkor kutatások által igazolt, hogy az abúzus és a trauma időbeni észlelése és megfelelő kezelése esetén az ún. poszttraumatikus reziliencia nagyban hozzájárul az áldozat pszichés stabilitásának visszaszerzéséhez (Agaibi & Wilson, 2005).

Felmerül a kérdés: milyen eszköztárral rendelkeznek a nyomozó és vizsgáló az ilyen helyzetekben, ha rendelkezik egyáltalán? Illetve ezekhez az eszközökhöz hozzáfér-e? Egyáltalán a bűnügyi pszichológia milyen magyarázatokkal és nyomozástámogató eljárásokkal képes segíteni a nyomozóhatóság munkáját?

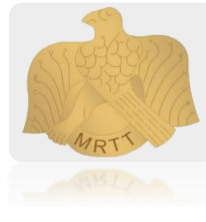
Bűnügyi pszichológia és gyermekprostitúció

Mindenekelőtt fontosnak látom tisztázni konceptualizálni a bűnügyi pszichológia terminust.

A köznyelvben és a szakmai vizsgálódásban is a kriminálpszichológia és a bűnügyi pszichológia gyakran egymás szinonimájaként jelenik meg, ugyanakkor véleményem szerint a kettő közé nem feltétlenül tehetünk egyenlőségjelet.

A kriminálpszichológia definíció szerint a pszichológiatudománynak azon alkalmazott területe, amely a bűnelkövetéssel, a bűnelkövetővel, valamint a bűnözéssel, mint társadalmi jelenséggel foglalkozik. Vizsgálódásának középpontjában egyszerre áll az egyén és maga az igazságszolgáltatás, mint rendszer. A popperi megközelítés szerint három szakágat tudunk elkülöníteni a kriminálpszichológián belül, ezek a:

- 1) kriminológiai pszichológia, amely a bűncselekmények, valamint a bűnelkövetővé és az áldozattá válás kriminológiai vizsgálódását végzi,
- 2) kriminalisztikai pszichológia, amely a nyomozások pszichológiai támogatását hivatott szolgálni olyan pszichológiai eljárásokkal, mint az elkövetői személyiségprofil-alkotás, kihallgatástaktikai tanácsadás, illetve
- 3) reszocializációs vagy börtönpszichológia, amely a büntetés-végrehajtás lélektanával foglalkozik (Csernyikné Póth & Fogarasi, 2006; Erdélyi, 2022a; Popper, 1970; Vilics, 2020).

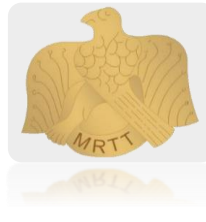

Ez utóbbi kapcsán jelent meg az a gondolat, miszerint érdemes-e külön kezelni a börtönpszichológiát a kriminálpszichológiától: „*az elhatárolás nem azért szükséges, mert a börtönpszichológiának nem lenne meg az identitása, hanem hogy világossá váljék: a rendőri munkához köthető pszichológia nem folytatódhat a börtönben, míg a kriminológiai pszichológia mégis számos egyéb módon közvetlen kapcsolatba hozható a börtönpszichológiával*” (Fliegauf, 2012, 45. o.). Ebben a megközelítésben a börtönpszichológia és a kriminálpszichológia „egy szintre” kerülne, és a két alkalmazott terület nem alá-fölérendeltségi viszonyban, hanem egymás mellett kerülnének meghatározásra.

Ezt a tendenciát képzelem el a bűnügyi, vagy ha úgy tetszik, kriminalisztikai pszichológia kapcsán is – egyetértve azzal a gondolattal, amely szerint a kriminológiai pszichológia és a kriminalisztikai pszichológia között sincs olyan erős egymásra hatás és kölcsönösség, ahogyan azt a popperi felosztás sugallja (Fliegauf, 2012), nem beszélve a börtönpszichológiával való kapcsolatáról. A bűnügyi pszichológia ugyanis szorosan a nyomozóhatóság munkájával áll kooperációban, és alkalmazza azokat a kriminalisztikai eljárásokat és fogásokat, amelyek a bűnüldözés során elengedhetetlenek, és amelyek a rendőrtisztképzés alatt kerülnek oktatásra. Ennek mentén célravezető lenne a tágabb értelemben vett kriminálpszichológia, és a szűkebb értelemben specifikált bűnügyi pszichológia fogalmi meghatározásának újragondolása és újra szervezése – de ennél tovább ezt a gondolatot most nem viszem, lévén, hogy ez a téma egy különálló megvitatást érdemel, jelen tanulmány szempontjából a továbbiakban pedig irreleváns.

Visszatérve a fejezetcímben meghatározott tartalomra, a bűnügyi területen feladatot ellátó pszichológus komoly kérdésekkel szembesül, amikor gyermekprostitúcióval találkozik – ahogyan általában a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális-erőszakos bűncselekmények kapcsán (Fliegauf & Sófi, 2022). Elsősorban talán a legfontosabb bűnügyi kérdés, hogy mikor, milyen körülmények között – lenne – érdemes a gyermekprostitúció sértettjének ki/meghallgatását fogantatosítani?

A pszichotikus dekompenzáció, a beszűkült tudatállapot fennállása alatt egyértelműen nem, ezt kijelenthetjük, ahogyan arra is oda kell figyelni, hogy a kihallgatás során a sértett ne

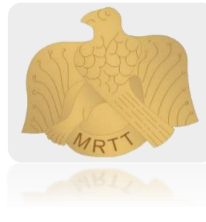

szenvedjen emlékbetörésektől, és ne váljon instabillá – ennek érdekében viselkedése állandó monitorozásra szorul, amelyet időnként korrigálni kell. Ennek megelőzése, illetve kezelése érdekében célszerűnek tartom kríziskezelésben / krízisintervencióban / klinikai területen tudást szerzett pszichológus jelenlétét.

Szerencsére ma már hazánkban is elterjedt és egyre inkább bevett módszer a gyermekbarát kihallgatóhelyiségek létesítése és kialakítása, illetve azzal kapcsolatban is megjelentek törekvések, hogy a gyermekkorú sértettek lehetőség szerint egy alkalommal kerüljenek meghallgatásra. Ennek nagy előnye a másodlagos és az ismétlődő traumatizáció megakadályozása, amikor is a szexuális abúzust elszenvedett gyermek nem szembesül újra meg újra a traumatogén eseményekkel. Jó megoldásnak tartom a Barnahus-modell alapján szerveződő intézmények jelenlétét (Bakketeig, 2017; Fantoly, 2022), amelynek lényege, hogy a gyermekeket érintő erőszakos bűncselekmények vizsgálatánál minden „szükséges” szakember egyszerre legyen jelen. A Barnahus-modell alapja abban a felfogásban rejlik, miszerint „a multidiszciplináris intézményrendszerben a gyermek szakértői vizsgálata, kihallgatása és esetének utókövetése megtörténik anélkül, hogy mind időben, mind térben elhúzódó eljárási cselekmények hatására kialakulna a sértett másodlagos viktimizációja” (Fantoly, 2022, 230). Ugyanakkor meglátásom szerint – és egy újabb zárójeles megjegyzésként említve csupán, – érdemes lenne annak vizsgálata és kidolgozása, hogy a Barnahus-modell hogyan, milyen módosításokkal ültethető át a felnőttkorú személyek által elszenvedett szexuális erőszakos bűncselekmények vizsgálatának szakaszába, mint ahogyan erre külföldön már megjelentek törekvések (Bredal & Stefansen, 2017).

Ugyancsak érdekes kérdés, hogy a napjainkban egyre inkább teret hódító, és a bűnügyi pszichológia egyik alapvető módszerének is tekinthető bűnügyi személyiségprofil-alkotás milyen lehetőségeket rejt a gyermekprostitúció felderítésében.

Az utóbbi évek nagyszámú hazai tanulmányai és empirikus vizsgálatai alapján a profilalkotás, mint az emberölés felderítését támogató kriminálpszichológiai eljárás, került a tudományos vizsgálódás fókuszába (Erdélyi, 2022b; Lehoczki, 2021; Lehoczki & Ronyecz, 2021; Petrétei, 2020). Ugyanakkor szintén kutatásokból tudjuk, hogy profilalkotás valamennyi, ún. kontaktuson alapuló bűncselekmény esetében eredményesen alkalmazható, legyen az

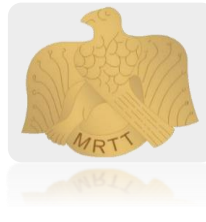

szexuális bűncselekmény (Erdélyi, 2022a, 2022b) – „különösen a szexuális emberölések, a nemi erőszak, a gyermekek elleni szexuális cselekmények esetei” (Lehoczki, 2014, 53. o.) –, zaklatás (Lehoczki, 2014), betöréses lopás (Hegedűs, 2019) vagy terrorcselekmény (Szijártó, 2014). Ezek alapján vélelmezhetjük, hogy a profilelemzési eljárás a gyermekprostitúció kapcsán is hasznos lehet – viszont ez a kijelentés mindenképpen nullhipotézisként kezelendő, hiszen amíg a fent felsorolt esetekben zömmel egyedüli elkövetőről beszélünk, a gyermekprostitúció a szervezett bűnözés kategóriájába sorolandó, ebben az esetben pedig a profilalkotást át kell dolgozni úgy, hogy az alkalmas legyen akár nagyobb bűnözői csoportok elemzésére is. (Bár erre is láttunk példát a hazai kriminalisztikában, gondoljunk csak a roma-gyilkosság sorozat szervezett elkövetőire.)

Ha az a cél, hogy a gyermekprostitúció is profilozható legyen, nem szabad figyelmen kívül hagyni a szociálpszichológia csoportképzésre és csoportműködésre vonatkozó elméleteit. Szociálpszichológiai tanulmányainkból tudjuk, hogy a csoportképződés folyamata nem egyik pillanatról a másikra történik, hanem több fázison megy keresztül, mire kialakul a viszonylagos állandóság és megszilárdul a csoportkohézió. Nincs ez másképp a bűnözői csoportok esetében sem. Mivel a csoportot különböző, önálló individuumok alkotják, akik valamilyen úton-módon kapcsolódnak egymáshoz a csoportok belül, így a megfelelő módszer kiválasztásával feltárható a csoporttagok közötti függőségi viszony. Ennek a feltárásnak lehet eszköze a szociometriai, és a hálózatelemzések, amelyekkel kapcsolatban az utóbbi években jelentek meg figyelemreméltó tanulmányok (Bács, 2022; Hermann, 2021). Ebben az esetben viszont célszerű lenne annak tesztelése, hogy a profilalkotás különböző irányzatai (Ivaskevics, 2020; Lehoczki, 2011) közül melyik megközelítés áll legközelebb a csoportprofilozási igényhez.

Műveleti pszichológiai kérdések

Hasonlóan a bűnügyi pszichológia konceptualizálásához, itt is ezzel kell, hogy kezdjem. Jelen kontextusban a műveleti pszichológia alatt olyan pszichológiai tevékenységet értek, amelyek valamely műveleti feladathoz, például házkutatáshoz, realizáláshoz, elfogáshoz kapcsolódik. Ebben a kontextusban a gyermekprostitúció realizálása jelent szakmai kihívást. Olyan környezetben, ahol az elkövető és több sértett van jelen, számos krízishelyzet alakulhat ki: túszejtés, dekompenzálódott sértettek, csoportkezelés. Ilyenkor a helyszínen jelenlévő

pszichológusnak abban kell támogatnia az intézkedő rendőröket, hogy a felmerülő válsághelyzeteket kezeli, illetőleg a sértetti csoport vonatkozásában megkezdí a – szükséges mértékben igényelt – krízisintervenciót. Különösen igaz ez azokra az esetekre, ahol szexuális bántalmazás merülhet fel. Ugyanakkor ennek vonatkozásában is számos gyakorlati kérdéssel találkozunk, amelyekre nem feltétlen vannak egzakt és jól működő válaszok.

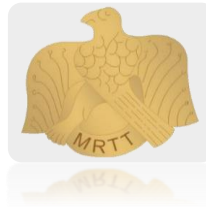
Az egyik ilyen kérdés alapvetően a pszichológus műveletekben való részvételére fókuszál. Egy rendőrségi műveletben mennyire akadályozó tényező a pszichológus, aki alapvetően nem rendelkezik bűnügyi képzettséggel, műveletekkel pedig egyáltalán nem találkozott a bölcsészképzés során? Erre nyilván egyszerre adható pozitív és negatív válasz is. A pozitív válasz értelmében jelenléte nagyon is releváns, pont azért, hogy a kialakult válsághelyzetek menedzselése időben megkezdődjön, és annak feloldása is eredményesebb kimenetellel végződjön. A negatív válasz szerint a pszichológus az ilyen helyzetekben inkább akadályozó tényező, pont azért, mivel nincs kiképezve az ilyen helyzetekre. Személy szerint én a pozitív megközelítéssel értek egyet, hiszen sosem lehet tudni, hogy egy realizálás mikor eskalálódik olyan konfliktusos helyzetté, amelynek kezelése pszichológusi kompetenciába tartozik.

Összefoglalás

A konferenciaelőadásban a gyermekprostitúció kapcsán felmerülő lélektani kérdésekre igyekeztem ráirányítani a reflektorfényt. Noha a szervezett bűnözés ilyen speciális esetével kapcsolatban megvannak a releváns nyomozati tevékenységek, a mögötte meghúzódó lélektani kérdésekről lényegesen kevesebbet tudunk. A bemutatott két eset is erre mutat rá, amely ugyancsak számos további kérdést vet fel.

A szexuális bántalmazás terápia-kezelési lehetőségei a gyakorlatban – meglátásom szerint – jól működnek, megfelelő módszerekkel (Havelka, 2015; Moretti, 2021), azonban, ami a kérdés bűnügyi és műveleti pszichológiai aspektusait illeti, lényegesen több megválaszolendő kérdés van.

A bűnügyi pszichológiának reflektálnia kell azokra a kérdésekre, amelyek a klasszikusnak tekinthető bűnügyi pszichológiai módszerek és a szervezett bűnözés közötti

kapcsolati problémákat feszegeti, illetve arra, hogy egy ilyen traumatogén helyzetben hogyan kellene eljárnia a bűnügyi területen feladatot ellátó pszichológusnak. Különösen a sértetti meghallgatások tekintetében szükséges egy olyan protokoll / intézkedés / javaslat kidolgozása, amely – hasonlóan a szexuálisan bántalmazott gyermekkorú sértettek meghallgatásának lehetőségeire – ügyel a cselekmény különösen szenzitív mivoltára.

27

Ugyancsak fontos kérdésekkel találja szembe magát a műveleti pszichológia is, ahol, meglátásom szerint, különösen a kríziskezelésre kell nagy figyelmet fordítani. Egy, a rendőrségi realizálás helyszínén tartózkodó, beszűkült tudatállapotú és pszichésen instabil sértett megszólítása jó, ha már ekkor optimális keretek között történik; ennek kapcsán különösen fontos a rendőrségi műveleti pszichológiai alkalmazott eljárások (tovább)fejlesztése annak érdekében, hogy a Loncihoz hasonló sértettek kezelése a továbbiakban a lehető legkisebb pszichotraumával járjon. Illetve ennek kapcsán célravezető lenne a végrehajtói állomány képzése is, ahol túl az érzékenyítés témakörén javasolt lenne olyan kommunikációs technikákra helyezni a hangsúlyt, amely a pszichésen dekompenzált személyekkel való együtt dolgozásra fókuszál.

A gyermekprostitúció jelenléte megkérdőjelezhetetlen. A reflektáló válaszok megléte mindenképpen nélkülözhetetlen.

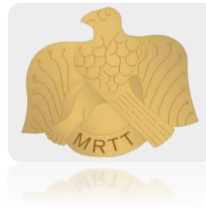
Hivatkozásjegyzék

Jogforrás:

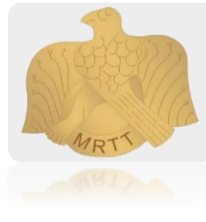
1. 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról

Irodalomjegyzék:

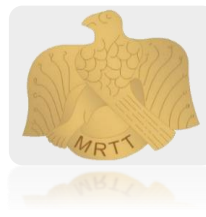
1. Agaibi, C. E. & Wilson, J. (2005): Trauma, PTSD, and Resilience. A Review of the Literature.
2. Trauma, Violence, & Abuse, 6(3), 195-216. <https://doi.org/10.1177/1524838005277438>
3. Bakketeig, E.(2017): Exploring Juridification in the Norwegian Barnahus Model. In. Johansson, S., Stefansen, K., Bakketeig, E. & Kaldal, A. (szerk.): Collaborating Against

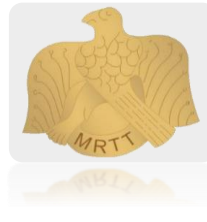
- Child Abuse – Exploring the Nordic Barnahus Model (pp. 273-292). Palgrave Macmillan Cham, <https://doi.org/10.1007/978-3-319-58388-4>
4. Bács, Z. (2022): Új, innovatív módszer megalapozása az elemző-értékelő munkában. A dinamikus mátrix alapú módszer. Magyar Rendészet, 22(3), 83-99. <https://doi.org/10.32577/mr.2022.3.5>
 5. Bredal, A. & Stefansen, K. (2017): Barnahus for Adults? Reinterpreting the Barnahus Model to Accommodate Adult Victims of Domestic Violence. In: Johansson, S., Stefansen, K., Bakketeig, E. & Kaldal, A. (szerk.): Collaborating Against Child Abuse – Exploring the Nordic Barnahus Model (pp. 311-330). Palgrave Macmillan Cham, <https://doi.org/10.1007/978-3-319-58388-4>
 6. Csernyikné Póth, Á. & Fogarasi M. (szerk.) (2006): Kriminálpszichológia. Rejtjel Kiadó, Budapest
 7. Erdélyi, Á. (2022a): Kriminálisztikai pszichológia: hogyan segíthet a pszichológia a bűnüldözésben? Belügyi Szemle, 70(5), 1025-1038. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.5.8>
 8. Erdélyi, Á. (2022b): A bűnügyi profilalkotás megjelenése a hazai tudományos gondolkodásban. A témában született jelentősebb hazai tanulmányok összefoglaló, kronologikus bemutatása. Magyar Rendészet, 22(1), 155-171. <https://doi.org/10.32577/mr.2022.1.10>
 9. Fantoly, Zs. (2022): Az izlandi Barnahus-modell és annak hazai gyakorlata. Magyar Rendészet, 22(4), 229-236. <https://doi.org/10.32577/mr.2022.4.14>
 10. Farkas, J., Erdős, S., Jelencsics, R. D., Pogonyi, K. & Sófi, Gy. (2022): Egy fiatal viktimizálódása és kriminalizál(ód)ása. In: Zárás és nyitás – Erőforrások, reakciók és megküzdés a változások idején. Konferenciakötet (pp. 57-57). MAGYIPETT 45. Kongresszus, Budapest.
 11. Farkas, J. & Simonné Hubai, E. (2022): A kiskorú áldozatok pszichológiai jellemzői, megértés és megértetés. Képzés az emberkereskedelem szakvonalvezetőinek. Konferencia. Országos Rendőr-főkapitányság, Budapest.
 12. Fliegau, G. (2012): A börtönpszichológia elhatárolása a kriminálpszichológiától. Börtönügyi Szemle, 31(1), 45–62.

13. Fliegaufer, G. & Sófi, Gy. (2023): A nemi szerep diszfória diagnosztikus hátterének bemutatása pszichológiai és kriminológiai szempontok alapján egy speciális gyermekotthonban élő, szexuálisan kizsákmányolt serdülőnél. *Belügyi Szemle*, 71(1), 91-112. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.1.5>
14. Fliegaufer, G. & Sófi, Gy. (2022): Gondolatok a gyermekek ellen elkövetett szexuális abúzzsal (CSA) kapcsolatban: Néhány kriminológiai és pszichodinamikus következtetés nemzetközi szakirodalmak alapján. *Belügyi Szemle*, 70(5), 1057-1076. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.5.10>
15. Havelka, J. (2015): EMDR (Eye Movement Desensitiation & Reprocessing). Újrafeldolgozási terápia bilaterális ingerléssel. In: Kuritáné Szabó, I. & Tisljár-Szabó, E. (szerk.): *Úgy szerettem volna, ha nem bántottak volna... A családon belüli gyermekkori traumatizáció: elmélet és terápia* (pp. 291-312). Oriold és Társai Kiadó, Budapest.
16. Hegedűs, G. (2019): Nyomozástámogatás – bűnügyi profilalkotás. *Magyar Rendészet*, 19(1), 51–63. <https://doi.org/10.32577/mr.2019.1.3>
17. Hermann, Zs. (2021): Mentális zavarok és klinikai profilozás új szemszögből – a pszichopatológia hálózati megközelítése. *Belügyi Szemle*, 69(12), 2137-2154. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.12.5>
18. Ivaskevics, K. (2020): Bűnözői profilalkotás. In: Haller, J. (szerk.): *Rendészeti pszichológia* (pp. 111-148). Budapest, Dialóg Campus, Budapest.
19. Knapek, É. & Kuritáné Szabó, I. (2015): Reziliencia: rugalmas ellenálló képesség a gyermekkori bántalmazással szemben. In: Kuritáné Szabó, I. & Tisljár-Szabó, E. (szerk.): *Úgy szerettem volna, ha nem bántottak volna... A családon belüli gyermekkori traumatizáció: elmélet és terápia* (pp. 251-269). Oriold és Társai Kiadó, Budapest.
20. Kuritáné Szabó, I. & Merza, K. (2017): A szexuális bántalmazás és a borderline tünetprofil összefüggései. In: Parti, K. (szerk.): *Szexuális erőszak: mítosz és valóság. Kutatások a szexuális erőszakról* (pp. 89-127). Országos Kriminológiai Intézet, Budapest.
21. Lehoczki, Á. (2021): A poszt-offenzív szakasz pszichológiai vizsgálata az emberölés profilalkotásában. Doktori (PhD) disszertáció. NKE Rendészettudományi Doktori Iskola, Budapest, 2021.

22. Lehoczki, Á. (2014): Nehézségek és módszertani dilemmák a profilalkotás hazai kutatásában. *Magyar Rendészet*, 14(2), 51-61.
23. Lehoczki, Á. (2011): Irányzatok a bűnügyi profilalkotásban. *Belügyi Szemle*, 59(6), 62–81.
24. Lehoczki, Á. & Ronyecz, Cs. (2021): Emberölés nyomozói szemmel és a pszichológiai profilalkotás – esettanulmány. *Belügyi Szemle*, 69(12), 2087-2105. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.12.2>
25. Lohner, K. (2019): Szexuális bűncselekmények vizsgálata a kockázatelemzés tükrében. In Baráth, N. E. & Mezei, J. (szerk.): *Rendészet-Tudomány-Aktualitások: A rendészettudomány a fiatal kutatók szemével*. Konferenciakötet (pp. 193-199). Budapest, Doktoranduszok Országos Szövetsége, Rendészettudományi Osztály.
26. Moretti, M. (2021): EMDR (Eye Movement Desensitiation and Reprocessing) terápia. In Németh, A., Füredi, J., Lazáry, J. & Somlai, Zs. (szerk.): *A pszichiátria magyar kézikönyve. 6. átdolgozott és bővített kiadás* (pp. 675-687). Medicina Könyvkiadó Zrt., Budapest.
27. Nyúl, B., Ferenczy, D., Kende, A. & Szabó, M. (2018): A Nemierőszak-mítoszok Elfogadása Skála (NEMES) magyar adaptációja. *Alkalmazott Pszichológia*, 18(1), 115-135. <https://doi.org/10.17627/ALKPSZICH.2018.1.115>
28. Parti, K., Szabó, J. & Virág, Gy. (2017): A szexuális erőszak jellemzői egy aktakutatás tükrében. In Parti, K. (szerk.): *Szexuális erőszak: mítosz és valóság. Kutatások a szexuális erőszakról* (pp. 159-198). Országos Kriminológiai Intézet, Budapest.
29. Petrétei, D. (2020): Elkövetői profilalkotás és a bűnügyi helyszín elemzése. *Rendőrségi Tanulmányok*, 3(1), 3–50.
30. Popper P. (1970): *A kriminális személyiségzavar kialakulása*. Akadémia Kiadó, Budapest.
31. Saptura, T. A. A. & Soponyono, E. (2018): Criminology Study on Pedophilia Prevention in Indonesia. *Jurnal Hukum Novelty*, 9(2), 117-127.
32. Szijártó, L. (2014): Különbségek az egyének és a csoportok között végzett profilozás területén. *Terror & Elhárítás*, 2, 1–19.

33. Vilics, T. (2020): Kriminálpszichológia és kriminálpszichológus. Magyar Rendészet, 20(4), 219-239. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.4.14>